

PROJEKTNI TEDNI OBOGATIMO ŠOLSKI VSAKDAN / Mag. Petra Kunc, profesorica slovenščine in sociologije / Šolski center Ravne, Srednja šola Ravne

UVOD

Kot profesorica slovenščine in sociologije na Srednji šoli Ravne se že šesto leto srečujem s projektnimi tedni, s katerimi pa imam tako dobre kot slabe izkušnje, zato sem se odločila, da predstavim enega od projektnih tednov in analiziram projektno delo na Srednji šoli Ravne na Koroškem. V prihodnosti se nam napoveduje čedalje več takega dela in bi bilo dobro ugotoviti, kaj je dobro in kaj slabo. Nekaj sodelavcev sem vprašala, kako potekajo projektni tedni, na katere pomanjkljivosti bi radi opozorili, kaj mislijo o motivaciji učiteljev in dijakov, kako poteka komunikacija med njimi, do kakšnih konfliktov prihaja, kako jih rešiti, kaj je dobro, kakšne predloge imajo ipd. Podrobneje bom opisala projektni teden na temo Solidarnost in odgovornost do živali.

PROJEKTNO DELO (TEORETIČNA IZHODIŠČA)

Uradna in strokovna definicija učenja (ISCED 1993) pravi: »Učenje je vsaka sprememba v vedenju, informiranosti, znanju, razumevanju, stališčih, spretnostih ali zmožnostih, ki je trajna in ki je ne moremo pripisati fizični rasti ali razvoju podedovanih vedenjskih vzorcev.« Marentič Požarnik (2003) razlaga, da do učenja pride na osnovi izkušenj, ob interakciji (sovplivanju) med človekom in njegovim fizikalnim ter socialnim okoljem. Ena od oblik učenja v šoli je projektno delo, ki lahko zelo obogati klasičen pouk, znanje, pridobljeno na ta način, pa bolj poglobljeno in trajnejše. Marentič Požarnik (2003) pravi, da je kakovostno učenje tisto, ki dijaka celostno, miselno in čustveno aktivira. Učenje je uspešnejše, če dijak do cilja pride s samostojnim iskanjem in razmišljanjem, s smiselnim dialogom v skupini, s postavljanjem in preizkušanjem hipotez, in sicer na ta način, da je zanj osebno pomembno in vpeto v resnične življenjske okoliščine. Vse to lahko zagotovi projektno delo, kjer pouk ni več transmisija, kot razlaga

aktivno učenje Marentič Požarnik, ampak živa transakcija – množstvo smiselnih interakcij med učiteljem in dijaki ter dijaki samimi – in končno transformacija – spreminjanje pojmovanj o svetu in tudi spreminjanje osebnosti.

Projektno delo je zelo pomembno pri povezovanju teorije in prakse v polklicnem in strokovnem izobraževanju, česar se na Srednji šoli Ravne še kako zavedamo, zato se vsako šolsko leto potrudimo, da izpeljemo dva projektne tedna. Temo vsakega projektne tedna določimo na podlagi pobud učiteljev, ki skozi vsakdanje delo v šoli pridejo do idej, na katerem področju bi lahko povezali teorijo z vsakdanjim življenjem in kako.

Vsak projekt je enkratna in časovno omejena organizacijska tvorba, ki ima svoj začetek in konec, ko so doseženi zastavljeni cilji (Atlagič idr. 2006). Projektno delo je načeloma timsko, pri čemer imajo dijaki možnost naučiti se sodelovati z drugimi in se spoprijemati z odpravljanjem sporov, ki se ob delu porajajo. Učitelj ima pri projektne delu pomembno usmerjevalno in intervencijsko vlogo, ki zajema tudi pripravo na delo z dijaki in ustvarjanje čim boljše klime (Bahovec idr. 2007).

Za projektno delo je značilno naslednje (Bahovec idr. 2007):

- vsebinsko-problemski pristop;
- konkretnost tematike, življenjskost;
- ciljno usmerjena in načrtovana dejavnost s poudarkom na dejavnosti učencev;
- upoštevanje interesov učencev, njihovih potreb in sposobnosti.

Pri tem sta poudarjena izkušnjsko učenje in kooperativnost.

Poznamo dva načina, kako lahko poteka projektno delo (prav tam):

- določitev ciljev, načrtovanje, izvedba in utemeljitev ali

- izbira ustreznega problema, skupno načrtovanje poti do rešitve problema, izvajanje posameznih nalog, ki izhajajo iz problema, in preverjanje rešitev problema.

Faze, po katerih poteka projektno delo, so (Bahovec idr. 2007):

- iniciativa,
- zasnova projekta,
- načrtovanje,
- izvedba in
- sklepna faza – predstavitev.

Ko načrtujemo projektno delo, izhajamo iz ciljev izobraževalnega programa. Prednost dajemo tistim ciljem, ki jih je mogoče najučinkoviteje dosežati. Pozornost je treba namenjati tako vsebinskim in procesnim ciljem kot tudi rezultatom. Cilji naj bi bili konkretni, dosegljivi, prilagodljivi, prepoznavni v aktivnostih, časovno opredeljeni in merljivi (Atlagič idr. 2006). Zelo pomembna faza je načrtovanje projektne delo, od njega so odvisni potek in rezultati celotnega procesa. Vloga dijakov je pri projektne delu v primerjavi s klasičnim poukom močno spremenjena, saj morajo opravljati tudi tiste dejavnosti, ki jih pri klasičnem pouku opravljajo le učitelji (Žužej 1991), pri tem pa moramo paziti, da nas ne zavedejo le interesi dijakov, saj moramo doseči zastavljene učne cilje. Vsakemu je treba dodeliti vlogo, ki je v skladu z njegovimi osebnostnimi značilnostmi, znanjem in sposobnostmi, pri čemer se mora vsak posameznik zavedati odgovornosti, ki jo je s tem dobil (Atlagič idr. 2006).

PROJEKTNI TEDEN NA TEMO SOLIDARNOST IN ODGOVORNOST DO ŽIVALI

V šolskem letu imamo torej dva projektne tedna. Šola v letnem delovnem načrtu določi, kdaj bo potekal posamezni projektni teden. Opisala bom, kako je potekal projektni teden na temo Solidarnost.

Ime psa	Tila
Pasma	škotski mejni ovčar (border collie)
Izvor	Škotska
Življenjska doba	12-15 let
Opis	višina 55 cm, teža 22 kg, dovoljene so različne barve v kombinaciji z belo, pri čemer bela barva ne sme prevladovati; Tila je tribarvna: črno-rjavo-bela
Značaj	Tila je izredno živahna, z ogromno energije, nezaupljiva do tujcev, kar je prva značilnost te pasme, rada ima živali.
Nasveti	Najprimernejša je kmetija z možnostjo paše, primerna pa je tudi hiša z dovolj vrta ali stanovanje, le da moramo upoštevati, da potrebuje ta pasma veliko zaposlitve. Če ga ne zaposlimo mi, si bo našel delo sam, kar pa navadno ni v skladu z našimi željami.

Kot mentorica sem prevzela skupino dvanajstih dijakov prvega letnika strojnih tehnikov, s katerimi smo se odločili, da bo naše projektno delo osredotočeno na solidarnost in odgovornost do živali, saj vsak dan slišimo ali beremo o tem, koliko živali potrebuje pomoč ali dom. Najprej smo se pogovorili o sami temi, vsak je povedal, kaj meni o tej problematiki, izmenjali smo si izkušnje, ki jih imamo na tem področju, in naredili načrt dela.

Dijaki so povzeli, da so psi že več tisoč let koristni in zvesti človekovi spremljevalci, ki so sčasoma prevzeli najrazličnejše naloge. Tudi danes človeku pomagajo pri številnih opravilih in ga spremljajo skozi mnoge življenjske preizkušnje. Za večino ljudi je odločilno, da je pes prijazen in da se v njegovi družbi dobro počutijo. Mnogi si psa omislijo, ker si želijo zabavnega, zvestega in pozornega družabnika. Člani družine so veseli, da jih ob vrnitvi domov prijazno pozdravi njihov štirinožec, in uživajo, ko jim zvečer leže k nogam in jim dela družbo. Mnogim, ki bi se sicer premalo gibali, je pes dobrodošla sprememba, saj z njim preživijo marsikatero urico na prostem.

Psi so nam v veselje in nam lahko neizmerno obogatijo življenje, v zameno za to pa ne pričakujejo plačila. Ljudje moramo zanje narediti le eno – z njimi moramo lepo ravnati.

Cilji projektnega tedna na temo Solidarnost in odgovornost do živali:

- zavedati se, kako pomembna je solidarnost in odgovornost do živali;
- razvijati odnos do živali;
- znati poiskati informacije s pomočjo različnih virov, ki so na voljo;
- razvijati kulturo dela in pravilen odnos do njega;
- razvijati kulturo poslušanja;
- vklapljati se v civilno družbo (obisk Koroške osrednje knjižnice dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem; obisk psov, ki jih poznamo);
- sodelovati v vseh delovnih korakih, od zasnove, načrtovanja, sporazumevanja, uresničevanja do vrednotenja rezultatov;

- spoznavati delitev dela kot pogoj za uspešno opravljanje sestavljenih nalog;
- se medpredmetno povezati s slovenščino, biologijo, sociologijo in računalništvom;
- poiskati, kje in kaj je v literaturi napisanega o psih;
- izdelati knjigo *Vse o psih*;
- izdelati elektronske prosojnice;
- pripraviti govorni nastop.

Potek projektnega dela

PONEDELJEK:

- pogovorili smo se o temi Solidarnost in odgovornost do živali;
- izmenjali smo predloge in ideje;
- naredili smo načrt dela po dnevih;
- razdelili smo si podteme;
- oblikovali smo tabelo, s katero smo šli na teren;
- na primeru smo pogledali, kako bomo izpolnili tabele;
- oblikovali smo osnutek knjige;
- začeli smo iskati podatke.

Razdelili smo si podteme – podnaslove za našo knjigo z naslovom *Vse o psih*, in sicer:

- Uvod;
- Zgodovina psov;
- Pasma;
- Ko dobimo psa;
- Zdravstveni nasveti in nega;
- Prehrana;
- Vzgoja psa;
- 20 nasvetov za vzgojo psa;
- Odgovoren pasji skrbnik;
- Psi, ki jih poznamo in jih imamo radi.

Na spletu so iskali gradivo za posamezno poglavje v knjigi. Ko so imeli gradivo zbrano, so vse po elektronski pošti poslali dijakoma, ki sta bila zadolžena za oblikovanje knjige (kazalo, fotografije, tabele ...).

Prav tako smo določili, kdo bo oblikoval elektronske prosojnice in kdo bo oblikoval knjigo, pri tem smo upoštevali njihove želje in zmožnosti. Vsak posameznik prispeva svoj delež in s tem razvija pozitivno sliko o samem sebi.

TOREK – delo na terenu :

- fotografirali so pse iz svoje okolice;
- zapisovali in zbirali so podatke o njih (za vsakega psa, ki so ga izbrali in obiskali, so izpolnili tabelo, ki smo jo oblikovali prejšnji dan).

SREDA:

- obiskali smo Koroško osrednjo knjižnico dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem;
- iskali so podatke;
- pomagali so pri izdelavi knjige.

ČETRTEK:

- do konca smo oblikovali knjigo, jo pregledali in lektorirali;
- izdelali so elektronske prosojnice;
- pripravili so se na predstavitev.

PETEK:

- predstavili so delo naše skupine drugim skupinam na sklepni prireditvi;
- predstavili so našo knjigo.

Na knjigo *Vse o psih*, kjer smo zbrali vse, kar naj bi vedeli, če želimo postati odgovoren skrbnik zadovoljnega psa, smo bili zelo ponosni, saj ima kar sedemdeset strani. Poleg koristnih podatkov so v njej tudi fotografije in osnovni podatki za posamezne pse iz naše okolice. V nadaljevanju sta dva primera, kako so dijaki za vsakega psa izpolnili tabelo in jih fotografirali.

UGOTOVITVE IN SPOZNANJA

Projektno delo je velik izziv tako za dijake kot tudi učitelje, daje jim veliko zadovoljstva in uspehi so vidnejši ali kot opiše Žužjeva (1991), da se pri projektnem delu odpre nepredvidljiva bogata paleta variant projektnega učnega dela in je nemogoče predvideti vsa spoznanja, znanja, vse vzgojne učinke, vsa nova ustvarjalna hotenja – nemogoče je predvideti vse notranje, čustvene in s tem v zvezi miselne polemike, veliko ustvarjalnost, ki se kaže v bogatejšem govornem in pisnem izražanju ter umetniškem ustvarjanju. Na ta način dela naj bi bil sprožen razvoj vseh dijakovih osebnostnih sposobnosti na kognitivnem, psihomotoričnem, socialnem področju ob samoaktivnosti in notranji motivaciji.

Ime psa	Lady
Pasma	zlati prinašalec
Izvor	Anglija
Življenjska doba	12–15 let
Opis	višina 55 cm, teža 35 kg, zlatorjave barve, lepo grajena
Značaj	Lady je živahna, pozorna, zelo prijazna in zaupljiva. Rada ima domačega mačka. Je vsestranski pes. Zelo dobro se razume z otroki. Je izjemno učljiva in predana.
Nasveti	Nujni so vsakodnevni sprehodi, rada ima družbo, odlično se obnese tudi v stanovanjih.

projektna skupina

Glede **motivacije** nasploh učitelji menijo, da je včasih večja, včasih manjša, pomembna je izbira teme (nevsakdanje vsebine, ki so povezane s poklici, za katere se usposabljaajo, ali s tematiko iz vsakdanjega življenja, v katero se poglobijo), ki mora biti za dijake zanimiva in poučna. Dijake je

treba motivirati in jih pripraviti na delo. Dobro je treba pripraviti potek dela, da so dijaki motivirani v vseh fazah dela. Uporabiti je treba različne metode dela, multimedijška sredstva, skratka projektno delo naj bo čim bolj razgibano in zanimivo. Manjša skupina dijakov zagotavlja lažje delo. Zaradi

»neklasičnega« pouka so dijaki bolj pripravljeni sodelovati. Na ta način pridobivajo novo znanje, so kreativni, se smiselno vključujejo v delo, vsak želi prispevati svoj delež, vsak najde svojo priložnost. Dodatna motivacija je, da lahko dobijo lepo oceno, če projektno delo dobro opravijo.

Komunikacija je bistveno drugačna, saj učence pri delu le usmerjaš; zaradi manjšega števila dijakov poteka komunikacija med vsemi posamezniki (v razredu zaradi številčnosti dijakov to ni izvedljivo). Komunikacija poteka na vseh ravneh, je vsestranska, živahna ter iskrenejša, saj dijaki ob delu na glas izražajo občutja, razmišljanja, svoje poglede ipd., se bolj odprejo. Vzrok je verjetno majhnost skupine in manj formalna oblika sodelovanja z učiteljem. Dobro je, če dijak dojame, da je komunikacija med njim in učiteljem »enakovredna«, kar pomeni, da naloge rešujeta v dogovarjanju, torej da učitelj sprejme dijakove ideje, predloge, razmišljanja in mu s tem da vlogo enakovrednega ustvarjalca pri projektu. Ko dijak to začuti, je tudi komunikacija dobra. Pomembno je ustvariti dobro klimo v skupini.

Konflikt nastopi v primeru, ko dijaki ne morejo oziroma ne znajo sprejeti mnenja drugega, ko ne znajo medsebojno sodelovati, ko so neresni, niso pripravljeni delati, ko ne upoštevajo dogovorov ipd. Ovine je treba odpravljati sproti in zmanjšati morebitne pomanjkljivosti oziroma slabosti. Največji problem je predstavitev projektnega dela preostalim skupinam na šoli, ker dijaki niso navajeni javno nastopati, in nekateri se predstavitev sploh niso udeležili. Ker je bil to velik problem, morajo po novem dijaki, ki neopravičeno izostanejo na sklepni predstavitvi, predstaviti izbrano temo učiteljskemu zboru.

Dobro pri projektnem delu je, da se dijaki srečajo z drugačnim načinom dela in ob tem usvojijo znanja, ki so potrebna in pomembna za njihov poklic ali pa širijo njihove kompetence, pomembne v vsakdanjem življenju. Urijo se v pridobivanju in iskanju informacij iz različnih virov, se računalniško opismenjujejo, vsi morajo biti dejavni, vadijo javno nastopanje, krepijo samozavest. Učijo se timskega dela, dojemajo pomembnost dogovorov, kompromisov ipd. So ustvarjalnejši in spoznavajo delo na terenu. Postajajo samostojnejši, odgovorni, iznajdljivi, domiselni, izvirni. Delo opravljajo z

navdušenjem in zavzeto. Razvijajo sposobnost samostojnega opazovanja, primerjanja, povezovanja in logičnega sklepanja ter sposobnost samostojnega poročanja. Pri projektnem delu lahko razvijajo sproščeno izražanje pogledov, mnenj in stališč. Zanimivo je, da se v majhni skupini lahko pozitivno izkažejo vsi, tako se na primer lahko tih, nekomunikativen dijak izkaže pri delu z računalnikom. Ker so to dijaki, ki so jim nove tehnologije zelo blizu, radi pokažejo svoje znanje in spretnosti na tem področju. Izdelajo zanimive elektronske prosojnice, velikokrat s humornimi elementi, ki obogatijo projektno delo.

Slabo je, če veliko dela opravi kar učitelj sam, ker dijaki niso pripravljeni delati, se izogibajo, niso samostojni, če delo ne poteka timsko, kot je predvideno; če je klima v skupini slaba. Problem je, če nismo postavili ciljev oziroma so nedosegljivi, če k problemu nismo pravilno pristopili, če nismo upoštevali interesov dijakov, njihovih potreb in sposobnosti, če nismo skupaj načrtovali poti do rešitve problema, če si nismo postavili posameznih faz, jih preverjali ter utemeljili. Problemi so lahko tudi finančne narave, če smo se lotili nekega izdelka in potrebujemo material. Negativne izkušnje imamo tudi z odzivnostjo zunanjih sodelavcev, le redki so še počaščeni, da jih povabimo k sodelovanju.

SKLEPNA MISEL

Odprtost, ustvarjalnost in inovativnost so bistvene prednosti projektnega dela, vsem udeležencem pomenijo izziv ter vsekakor obogatijo šolsko leto.

Projektno delo presega okvire pouka. Pot celotnega projektnega dela ni preprosta. Učitelj spodbuja in usmerja aktivnost dijakov k zastavljenim ciljem, kar je zelo naporno in od učitelja zahteva fleksibilnost ter strokovno, metodično-didaktično in psihološko znanje.

Še vedno se najdejo učitelji, ki prevzamejo celotno delo večinoma nase in naredijo sami skoraj vse, zato dijaki niso motivirani in jim je takšno delo

dolgočasno. Ne vedo, kaj bi počeli, ker je vse opravil učitelj, ki ga skrbi, da dijaki dogovorjenega ne bodo opravili dobro.

V projektne tedne vložimo veliko truda in dela, zato je še pomembnejši rezultat dela; ta je največkrat nagrada za udeležence, ki ga s ponosom predstavijo. Projektni tedni imajo tako izobraževalni kot vzgojni pomen, zato so še kako pomembni. V sedanji družbi in v družbi prihodnosti so projekti in projektno delo navzoči v vsakem segmentu družbenega, poklicnega, pa tudi zasebnega življenja, zato so izkušnje, ki jih pridobijo s projektnimi tedni v šoli, dobra popotnica mladim za naprej.

Na koncu moram poudariti, da večina dijakov komaj čaka, da bo spet projektni teden, ker imajo ta način dela raje kot klasični pouk, in kar je najpomembnejše – pri projektnem delu se ogromno naučijo in pridobijo marsikatero kompetenco, ki jim bo prišla prav v vsakdanjem življenju.

Literatura

- Atlagič Goran, Ciglič Ivana, Černilec Janez, Gorjan Mojca, Krošl Karmen, Maher Neva in Ravbar Jana (2006) *Projektno delo: gradivo za učitelje*. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- Bahovec Irena, Bezić Tanja, Slivar Branko in Zupanc Breda (2006) *Ocenjevanje v novih programih srednjega poklicnega in srednjega strokovnega izobraževanja*. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- Marentič Požarnik Barica (2003) *Psihologija učenja in pouka*. Ljubljana: DZS.
- Marinšek Silvo in Erčul Justina (2007) *Ljudje v organizaciji*. Ljubljana: Šola za ravnatelje.
- ISCED, *Review of the International Standard Classification of Education* (1993) Dostopno na: <http://unesdoc.unesco.org/images/0009/000953/095389eb.pdf> (18. 11. 2014).
- Žužej Vera (1991) *Projektno delo*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.